

Vogelvrij in de verzorgingsstaat - Verantwoording

Giftenbeleid

Om in kaart te brengen hoeveel gemeenten in 2021 hun uitvoeringsbeleid voor de Participatiewet op het punt van giften hebben aangepast, analyseerden we de beleidsregels die door gemeenten gepubliceerd werden. We hebben dus via deze weg (officiëlebekendmakingen.nl en lokaleregelgeving.overheid.nl (de variant voor lokale regelgeving) gezocht naar nieuwe beleidsregels over giftenbeleid, met de volgende drie zoektermen:

- 'beleidsregel giften participatiewet'
- 'beleidsregel vrijlating giften'
- 'beleidsregel middelentoets'

We denken zo alle beleidsregels over giften in de bijstand te hebben gevonden, omdat dit de meest gebruikte termen zijn in zulke beleidsstukken.

Voor een overzicht van deze gemeenten zie [hier](#).

De meeste gemeenten stelden regels op die in lijn zijn met de motie van Tweede Kamerlid Jasper van Dijk die op 25 februari 2021 werd aangenomen maar door het nieuwe kabinet nog ingevoerd moet worden. Veel gemeenten wilden, daarop vooruitlopend, hun eigen beleid alvast versoepelen. Meestal ging het om een vrijstelling van giften tot een bedrag van 1200 euro per jaar. Giften die zijn bedoeld voor het aflossen van schulden, giften vanuit charitatieve instellingen zoals de voedselbank en schadevergoedingen werden ook vaak vrijgelaten.

Daarnaast zochten we in publicaties van lokale media, gemeentewebsites, sociale media en in vergaderverslagen van gemeenteraden naar aangenomen moties over giftenbeleid. Gemeenten waar enkel een motie werd aangenomen, maar waar dit niet (zichtbaar) leidde tot gewijzigd beleid, hebben we niet meegeteld. Sommige wethouders voerden de motie namelijk niet uit omdat ze eerst nog onderzoek wilden doen, of omdat ze vonden dat de wet al genoeg ruimte bood om giften vrij te stellen.

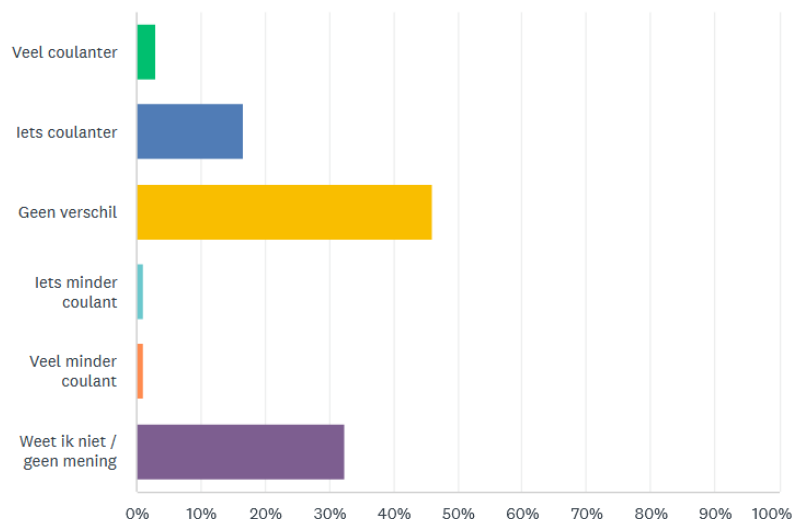
Enquête

Omdat we ook wilden weten wat er in de praktijk veranderd is voor bijstandsgerechtigde, hebben we een enquête verspreid onder de leden van de Vereniging Sociale Advocatuur Nederland (VSAN) en de landelijke organisatie van sociaal raadslieden (LSOR). Hun ledenbestand bestaat uit sociaal advocaten, sociaal raadvrouwen en -mannen en sociaal werkers in gemeenten. De enquête werd ingevuld door 103 respondenten, waarvan bijna de helft sociaal raadslid, een zesde sociaal advocaat en de rest sociaal werker. We vroegen hen onder andere of gemeenten in hun ervaring coulanter waren geworden met het terugvorderen van bijstand, en of hun cliënten anders bejegend werden.

De belangrijkste resultaten zijn als volgt:

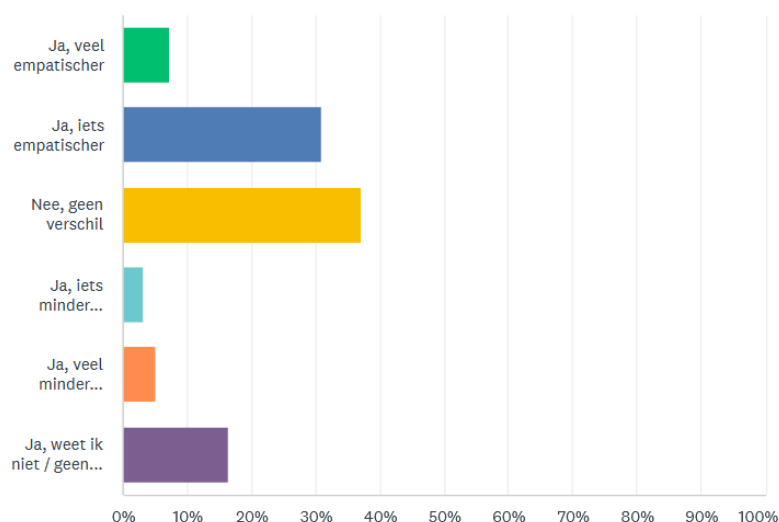
Zijn gemeenten in 2021, dus na de Wijdemeren-affaire, in uw ervaring over het algemeen coulanter of minder coulant geworden in het terugvorderen van bijstand?

Beantwoord: 102 Overgeslagen: 1

Heeft u in het afgelopen jaar in uw contact met gemeente-afdelingen verschil gemerkt in de manier waarop u en/of uw cliënt bejegend werd, ten opzichte van daarvoor?

Beantwoord: 97 Overgeslagen: 6

Uitspraken Centrale Raad voor Beroep

We analyseerden 528 zaken over bijstand die in 2021 bij de Centrale Raad voor Beroep hebben gediend. Deze zaken vonden we op [https://uitspraken.rechtspraak.nl/#zoekverfijn/zt\[0\]\[zt\]=terugvordering+bijstand&zt\[0\]\[fi\]=AlleVelden&zt\[0\]\[ft\]=Alle+velden&so=Relevance&ps\[1\]=ps1&ins\[1\]=itTypeCRvB&du\[1\]=ud4](https://uitspraken.rechtspraak.nl/#zoekverfijn/zt[0][zt]=terugvordering+bijstand&zt[0][fi]=AlleVelden&zt[0][ft]=Alle+velden&so=Relevance&ps[1]=ps1&ins[1]=itTypeCRvB&du[1]=ud4)).

We analyseerden de uitspraken om beter te begrijpen om wat voor soort casussen het gaat, hoe rechters in dit soort zaken oordelen, welke wetsartikelen van belang zijn. Wanneer we interessante uitspraken vonden legden we contact met de advocaat om de zaak wat beter te begrijpen. Via advocaten namen we ook contact op met bijstandsgerechtigden die hun verhaal wilden doen.